

Brexit - Egyesült Királyság Helyzetjelentés

2016. június 16.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

Az Egyesült Királyság június 23-án dönt az európai uniós tagságának jövőjéről, mely teljesen új fejezetet nyithat a szigetország történelmében. A referendum végeredményét teljes bizonytalanság övezi, még egy héttel a népszavazás előtt sem lehet biztos győztest hirdetni, ugyanis a közvélemény-kutatások szerint a mérleg nyelvét főképpen a bizonytalan és a fiatal választók fogják jelenteni.

A politikai pártok közül a kormányzó Konzervatív Pártot teljesen megosztotta a brit referendum kérdése. A kilépést elutasítókat a brit miniszterelnök, David Cameron vezeti, míg az ellentábort az egykori londoni polgármester, a szintén konzervatív Boris Johnson. A brit Munkáspárt sokáig hezitált, hogy melyik táborat támogassa, hiszen közismert, hogy a párt vezetője, Jeremy Corbyn az euroszeptikusok csoportját erősíti. Mindennek ellenére a Munkáspárt hivatalosan a Brexittel szemben foglalt állást.

A kilépés gazdasági következményei és azok hatásai megjósolhatatlanok, igaz a kutatók nagy része gazdasági recessziót jelez előre. A kilépést leginkább a londoni City, illetve a felsőoktatási szféra fogja megszenvedni, de az uniós mezőgazdasági szubvenciók elmaradásával az agrárszektor is jelentős visszaeséssel számolhat. A Brexit mellett érvelő kutatók ugyanakkor középtávon jelentős növekedéssel számolnak, köszönhetően annak, hogy az Egyesült Királyság visszanyeri teljes szuverenitását, s így szabadon köthet kereskedelmi egyezményeket a világ bármely országával. Ráadásul nem kell megfelelnie az uniós rendeleteknek és direktíváknak, miközben a több mint 500 millió fős uniós fogyasztói piachoz való hozzáférése is megmaradna.

Fontos megjegyezni, hogy az Európai Unió és az Egyesült Királyság közötti jövőbeni kereskedelmi és egyéb kapcsolatokat egyelőre homály fedi, de az biztos, hogy az unió a lehető legkeményebben fog fellépni Londonnal szemben az Európai Unió szétesésének megakadályozása érdekében. Egy lehetséges Brexit esetén nemcsak Brüsszelnek kell majd tartania az unió széthullásától, hanem az Egyesült Királyság is szembe találhatja magát a skót és az északír függetlenségi törekvésekkel.

A Brexit a közvélemény kutatások tükrében

A The Financial Times által, a brit választópolgárok körében végzett június 15-ei közvélemény-kutatás szerint (British Exit – Brexit) a választók 47 %-a támogatja a Brexitet, míg 44 %-uk elutasítja azt. Szignifikánsabb eltérést mutat a YouGov közvélemény-kutató intézet június 13-ai felmérése, mely szerint a Brexitet 46 % támogatja, míg az azt elutasítók aránya 39 %. Az előbbiektől eltérő eredményre jutott a kilépés támogatottságát illetően az ICM közvélemény kutató vállalat, amely szerint a Brexitet támogatók aránya 49 %, míg a maradás mellett állók aránya 44 %. Jól látható, hogy a The Financial Times és a két legnagyobb közvélemény-kutató (YouGov és ICM) szerint a kilépést támogatók kerültek előnybe, alig egy héttel a választások előtt.¹

Érdeemes megemlíteni még az ORB kutatóintézet – június 9-én készített - felmérését, mely szerint meggyőző arányban (55 %) vezetnek a kilépni szándékozók, míg csupán 45 % szeretne maradni az unióban. Négy nappal korábban (június 5-én) közölt eredmények szerint ugyanakkor még a megkérdezettek 52 %-a támogatta az európai uniós tagságot, míg 40 %-uk kilépett volna. A fent

¹ <https://ig.ft.com/sites/brexit-polling/>

közölt eredmények jól példázzák, hogy a **Brexittel kapcsolatos közvélemény-kutatások sokszor ellentmondásos eredményeket mutatnak, s napról napra változnak.**²

Az elemzők a közvélemény-kutatásokkal kapcsolatban két szempontra hívják fel a figyelmet. Egyrészt a kiegyensúlyozottnak mondható két tábor (az uniós tagságot ellenzők és támogatók) mellett **döntő szava lesz a bizonytalan szavazóknak,**³ mely kategóriába az állampolgárok nagyságrendileg 11-20 %-a tartozik. Másik döntő tényező a **fiatalok részvétele** lehet a szavazások során, mely akár el is döntheti a referendum végeredményét. A The Economist szerint a fiatalok nagy része – főként a felsőoktatásban résztvevők – támogatja az uniós tagságot. Ennek értelmében a Brexitet elutasítók számára fontos, hogy a fiatalok nagy arányban járuljanak az urnák elé, az eddigi tapasztalatok alapján azonban a fiatalok kevésbé elkötelezettek egy-egy választás iránt, hiszen a választásokon való részvételük rendszerint alacsonyabb, mint az országos átlag. Nem véletlen, hogy több egyetemen és azok környékén kampányt is indítottak az uniós tagságot támogató aktivisták. Az előbbi jól példázza, hogy míg a 2015-ös választások során a teljes lakosság 66 %-a járult az urnák elé, addig a fiatalok körében ez az arány csupán 43 % volt, de hasonló adatokat mutat a 2014-es skót függetlenségi népszavazás részvételi eredménye is. Ekkor a lakosság 85 %-a voksolt, viszont a fiataloknak csupán 50 %-a élt a demokratikus véleménynyilvánítási jogával.⁴

A brit politikai pártok és a Brexit

A két nagy politikai párt közül a Konzervatív Párt a leginkább megosztott a Brexit kérdésében. David Cameron brit miniszterelnök a kilépés ellen szólalt fel, miután az Európai Unióval kapcsolatos tárgyalások sikeresen zárultak február folyamán. A Konzervatív Párton belül azonban – dacára a sikeres tárgyalásoknak - többen nem támogatják az európai uniós tagságot, s az Egyesült Királyság teljes szuverenitását követelik. Így a párton belül kialakult egy belső ellenzék, melynek vezetője Boris Johnson, korábbi londoni polgármester lett.⁵

A Munkáspárt állásfoglalása az Egyesült Királyság uniós tagsága mellett vagy ellen már kevésbé egyértelmű, ugyanis vezetőjük, Jeremy Corbyn sosem tartozott az Európai Unió támogatói közé. Jeremy Corbyn az Európai Közösséget nem tekinti másnak, mint egy kapitalista, imperialista képződménynek.⁶ A Munkáspárt vezetője ennek ellenére április folyamán kampányra szólította fel a munkáspárti aktivistákat a baloldali, fiatal választók körében az unióban való maradás melletti mobilizálásra.⁷ Igaz, a kampány során Jeremy Corbyn többször kifejtette ellenérzéseit az Európai Unióval kapcsolatban, így elemzők szerint jelentős bizonytalanságot okozott a választók körében.⁸ A Munkáspárt vezetője szerint a brit munkások - az iparban és a szolgáltatási szektorban dolgozók - érdekeiért közös európai fellépéssel lehet hatékonyan küzdeni, s így a Brexit nem jelent megoldást.^{9,10}

² <https://ig.ft.com/sites/brexit-polling/>

³ <http://www.reuters.com/investigates/special-report/britain-eu-undecided/>

⁴ <http://www.economist.com/news/britain/21697249-universities-want-students-vote-eu-referendum-turning-out-teens>

⁵ http://abonnes.lemonde.fr/référendum-sur-le-brexit/article/2016/06/10/boris-johnson-pret-a-tout-pour-le-brexit_4947435_4872498.html

⁶ <http://www.economist.com/node/21697043>

⁷ <http://www.economist.com/blogs/bagehot/2016/04/labour-rejects-lexit>

⁸ <http://www.economist.com/node/21700391>

⁹ The Wall Street Journal 2015. június 15. 2. oldal

¹⁰ www.strongerin.co.uk

A kampány harmadik főszereplője, az **Egyesült Királyság Függetlenségi Párt (UKIP - UK Independence Party)**, amely az Egyesült Királyság teljes szuverenitása mellett kardoskodik. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a Konzervatív Párt és az UKIP külön kampányt folytat a kilépés mellett. Boris Johnson és támogatói ugyanis próbálják kerülni, hogy a szélsőséges, xenofób UKIP-al közösen kerüljenek említésre. Így például a tavaszi kampány során a Nigel Paul Farage által vezetett UKIP párt a „Leave EU” szlogent használta, míg a konzervatívok a „Vote Leave” szlogennel kampányoltak, amellyel igyekeztek megkülönböztetni magukat a szélsőségesebb UKIP-tól.¹¹

A kilépést támogatók érvei

A kilépést támogatók négy témakör köré építik fel érvrendszerüket, ezek értelmében a kilépés után az országnak saját, önálló határvédelme lenne; szuverén kereskedelmi és bevándorlási politikával rendelkezne és az uniós közös költségvetésbe sem kellene több hozzájárulást fizetnie.

Az önálló határvédelemnek és bevándorlás politikának köszönhetően az Egyesült Királyság gátat tudna vetni a szociális rendszer külföldiek általi túlterhelésének, ráadásul a terrorizmus veszélye is csökkenne, hiszen az ellenőrzött határoknak hála a terroristák nem tudnának kontrollálatlanul az országba áramlani. Az Európai Unióból történő kilépést követően az Egyesült Királyság önálló migrációs politikát tudna kialakítani, meghatározhatná a területére érkezők maximális számát, feltételrendszert dolgozhatna ki az bevándorlókkal szemben.

A Brexitet támogatók szerint az Egyesült Királyság nemzetközi szerepe egyáltalán nem marginalizálná a Brexitet követően, hiszen az ország tagja maradna az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ), a G20-nak, a G8-nak, és a NATO-nak is.

Az Egyesült Királyság visszanyerné gazdasági autonómiáját is, felszabadulna a szigetország az uniós előírások alól, szabadon alakíthatná kereskedelmi politikáját, s nem kellene hozzájárulást fizetnie a közös uniós költségvetésbe sem, amely hetente 350 millió fontot jelent, ha az 1973 óta befizetett uniós hozzájárulások kumulált összegét vesszük figyelembe.^{12,13}

A cáfolatok a Brexitet támogatók érveivel szemben

A Brexitet ellenzők főként a közös piac – s így majd 500 millió fogyasztó - brit elérésének teljes vagy részleges korlátozását jelölik meg az egyik legnagyobb veszélyként, ugyanis szinte biztos, hogy változni fog az uniós piacokhoz való hozzáférés feltétele a britek kilépése esetén.

Az Egyesült Királyság jelenleg exportja 45 %-át bonyolítja az Európai Unióval, kérdés azonban, hogy az esetleges kilépés után milyen feltételekkel tud a szigetország az uniós tagállamokkal kereskedni. Az Európai Unió akár vámtarifákat is bevezethet a brit termékekre, amely tovább rontaná a szigetország uniós piacokon való részvételi lehetőségeit.

¹¹ http://abonnes.lemonde.fr/référendum-sur-le-brexit/article/2016/06/07/libertariens-ou-anti-immigres-les-deux-familles-pro-brexit_4940178_4872498.html

¹² <http://www.economist.com/news/britain/21699177-although-agriculture-could-lose-out-most-farmers-seem-back-brexit-we-plough-fields-and?force=scn/fb/te/pe/ed/weploughthefield>

¹³ Igaz a Brexitet támogatók e kalkulációjával a Brit Statisztikai Hivatal nem ért egyet, mivel egyrészt nem veszi figyelembe a Margaret Thatcher által 1984-ben elért hozzájárulási kedvezményt, másrészt pedig bruttó értékben számolja a hozzájárulást, azaz az uniótól kapott támogatásokat (mint például az egységes mezőgazdasági támogatások) nem vonják le a végösszegeből. Ebben az esetben azonban a britek csupán heti 120 millió fonttal járulnak hozzá az uniós költségvetéshez.

A Brexitet követő tárgyalások fogják eldönteni, hogy hasonló engedményeket érhetnek-e el, mint Svájc vagy Norvégia, azaz részben vagy egészben hozzáférhetnek-e majd a közös piachoz. Igaz, ebben az esetben meg kell felelniük az európai uniós előírásoknak és hozzá kell járulniuk az uniós költségvetéshez, ráadásul úgy, hogy azok kialakításába, meghatározásába nincs beleszólásuk.¹⁴

Elemzők felhívják a figyelmet arra is, hogy az Egyesült Királyságnak jelentősen romlana a tárgyalási pozíciója, ha egyedül szeretne kereskedelmi egyezményt kötni egy-egy nagyobb országgal, hiszen világgazdasági súlya jóval kisebb, mint az Európai Uniónak, így sokkal előnytelenebb feltételeket tudna kialakítani. Továbbá az sem biztos, hogy olyan világhatalmak, mint Kína, India vagy az Egyesült Államok hajlandóak lennének külön tárgyalást kezdeményezni a független Egyesült Királysággal. (Erre mind az Egyesült Államok elnöke, Barack Obama, mind pedig az indiai miniszterelnök, Narendra Modi is utalt, és véleményük szerint az Egyesült Királyságot csupán Európa részeként tudják elképzelni).^{15,16}

Az Independent brit napilap szerint a kelet-európai munkavállalók megjelenése az angol munkaerőpiacon jelentősen hozzájárult a fizetések alacsony szinten tartásához több gazdasági szektorban, mint például az építőiparban vagy az egészségügyben. Ha azonban az Egyesült Királyság a szabad munkaerő áramlás teljes eltörlését tervezi, akkor ki kell lépniük az Európai Gazdasági Térségből is, s egy - az ausztráliaihoz hasonló - pontrendszeren alapuló szabályozást kellene kidolgozniuk. A veszteség ebben az esetben a fellépő munkaerőhiány lehet, s ez áttételesen negatív hatással lehet az ország GDP növekedésére is.¹⁷

A Brexit gazdasági hatásai

A gazdasági elemzések terén rendkívül változatos eredmények látnának napvilágot attól függően, hogy melyik think tank, állami vagy nemzetközi szervezet elemzését vesszük figyelembe.

Az elemzők túlnyomó többsége (kettőt kivéve: Open Europe és Economists for Brexit) egy dologban egyetért, miszerint az Európai Unióból való távozás során a brit gazdaság növekedése csökkeni fog. A Le Monde az összes nagyobb kutató cég vagy állami szervezet tanulmányát megvizsgálta, hogy vajon középtávon - 2030-ra - milyen gazdasági hatások várhatóak az Egyesült Királyságban a Brexitet követően: minden elemző vállalat egy optimista és egy pesszimista forgatókönyvet vázolt fel. Ezek alapján az „Economists for Brexit” volt az egyetlen szervezet, amely szerint bármi is történjen, a brit gazdaságra az unióból való távozás pozitív hatással lesz, azaz a kilépés még további GDP növekedést fog eredményezni az ország számára. Továbbá az „Open Europe” és az „Institute of Economic Affairs” optimista forgatókönyve egyezik a tekintetben, hogy a kilépés pozitív hatással lehet a brit gazdaságra. Igaz a pesszimista forgatókönyvek esetén már e társaságok is csökkenéssel számolnak. A Le Monde elemzésében kiemeli, hogy a negatív hatás nem több évtizedes recessziót jelent, hanem azt, hogy a brit gazdaság növekedése középtávon alacsonyabb lesz, mint ha az ország az Unió tagja maradna.

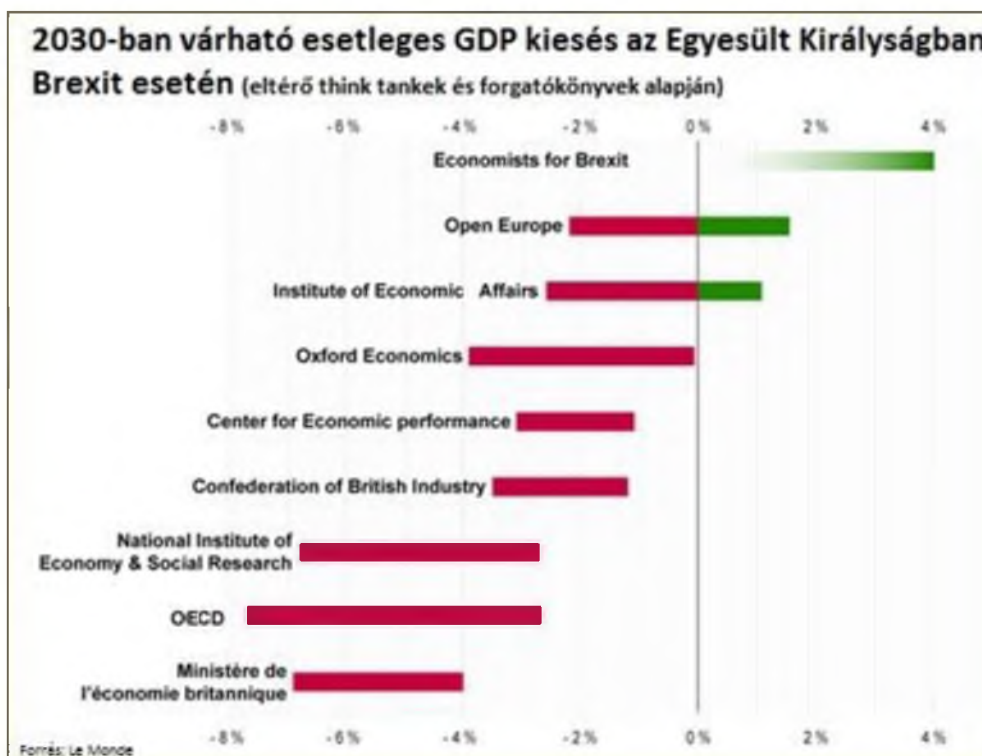
¹⁴ <http://www.omfif.org/analysis/commentary/2016/april/frankfurt-ready-to-help/>

¹⁵ <http://www.economist.com/news/britain/21697251-britains-eu-referendum-nears-barack-obama-joins-remain-campaign-more-special-europe>

¹⁶ <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/EA022.pdf>

¹⁷ <http://www.independent.co.uk/voices/eu-migration-figures-pose-no-problem-for-the-uk-not-that-you-d-know-it-by-listening-to-the-a7038076.html>

1. ábra

Az egyedüli optimista elemzést az „Economists for Brexit” csoport állította össze, vezetőjük a Cardiffi Egyetem közgazdászprofesszora, Patrick Minford. Elemzésükben bemutatták, hogy az esetleges kilépés után a brit piac teljesen szabaddá válna a világ nagy része számára, melynek köszönhetően az ország akár 4 %-os gazdasági növekedést is elkönnyelhetne.¹⁸

Igaz, azt az elemzők is elismerik, hogy hosszabb távon a brit ipar feltehetően tönkremenne, de ez nem feltétlenül okozna válságot, hiszen az Egyesült Királyság amúgy is a szolgáltatási – s azon belül is a pénzügyi – szektorban a legerősebb.¹⁹

A legnagyobb veszteséget a Brexit esetén a londoni City fogja elszenvedni az elemzések szerint. Ha ugyanis megszűnik az Egyesült Királyság közvetlen hozzáférése az európai közös piachoz, akkor veszélybe kerül a bankok úgynevezett „európai útlevele” is, mely lehetőséget nyújt a pénzügyintézeteknek, hogy egyes pénzügyi termékeket és szolgáltatásokat az unió összes országában forgalmazhassák. Ráadásul a Brexitet követően az egyes pénzügyi intézmények Dublinba, Párizsba, Luxembourgba vagy Frankfurtba helyezhetik át központjaikat a jobb piaci hozzáférhetőség érdekében. A Brexit nemcsak a londoni pénzügyi szektorra lesz hatással, hanem áttételesen a szolgáltatások exportjára is, mely jelen esetben 18,5 milliárd font többletet mutat a szigetország javára az unióval szemben, s közvetlenül 2,2 millió embernek ad munkát.²⁰

A City képviselői azonban - annak ellenére, hogy súlyosan érintheti őket a britek kilépése - nem nyilatkoznak a médiának. E tényt mind a francia Le Monde, mind a pénzügyi L'Expansion magazin,²¹ továbbá Simon Hix, a London School of Economics oktatója is kiemeli. Hix véleménye szerint a jelen esetben a legjobb, ha a pénzügyi világ szereplői nem szólnak bele a Brexit kampányba, hacsak nem

¹⁸ <http://www.omfif.org/analysis/commentary/2016/may/escape-brussels-save-4-of-gdp/>

¹⁹ http://abonnes.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2016/06/07/positif-ou-negatif-le-flou-de-l-impact-economique-d-un-brexit_4941198_4355770.html

²⁰ <http://www.omfif.org/analysis/commentary/2016/april/frankfurt-ready-to-help/>

²¹ http://www.lexpress.fr/actualite/monde/europe/quand-le-brexit-met-le-feu-a-la-city_1786057.html

azt szeretnék, hogy a kilépést támogatók nyerjenek. A The UK in a Changing Europe think tank vezetője, Anand Menon szerint, ha a Goldman Sachs és a GlaxoSmithKline közösen áll ki az uniós tagság mellett, akkor az azt jelentené a választók számára, hogy az európai közösséghez tartozás csupán a nagy vállalatok számára kedvező. Így a londoni city képviselői - ha az Unióban akarnak maradni - jobban teszik, ha egyáltalán nem hallatják a hangjukat a kampány során.²²

Az Egyesült Királyság felsőoktatása is nagy veszteségekre számíthat egy esetleges kilépés esetén. A szigetország nagy haszonélvezője az Európai Unióból érkező kutatásra és fejlesztésre szánt támogatásoknak, ugyanis míg az Egyesült Királyság 2007 és 2013 között 5,4 milliárd euro értékben járult hozzá az Unió által fenntartott kutatás és fejlesztési alapokhoz, addig 9 milliárd euro értékben kaptak támogatást onnan az egyes egyetemek és kutató intézetek,²³ így az alap teljes keretének 18,3 %-a a szigetországban kerül felhasználásra.

A helyzetet tovább árnyalja, hogy David Cameron a 2010-es évek elején indított megszorítások során csökkentette a kutatásra és fejlesztésre szánt állami forrásokat, hála azonban az uniós támogatásoknak, a kutatószférában nem jelentkezett forráshiány.²⁴ Nem véletlen, hogy 150 neves kutató hívta fel a figyelmet a Brexit veszélyeire a The Times hasábjain.²⁵ A helyzetet a kutatók szerint tovább rontaná, hogy csökkenne a kooperáció a kontinentális Európában élő és a brit kutatók között, mely negatív hatással lenne az egyes oktatási és kutató intézmények nemzetközi kapcsolataira, s áttételesen azok nemzetközi elismertségére is. Nem beszélve arról, hogy a brit tudósok kisebb mértékben tudnák majd befolyásolni a közös európai kutatások irányvonalát, mely jelentős hatással lenne az egyes projektek finanszírozására is.²⁶

A Brexitet támogatók szerint azonban a kilépéssel semmi nem változna meg. A brit és európai tudósok továbbra is együtt tudnának működni. Jó példa erre az izraeli és a svájci kutatók kollaborációja az uniós kollégákkal, illetve az uniós szabályok megszűnésével olyan kutatásokat is végezhetnének, melyeket az uniós rendeletek eddig tiltottak.

A brit kilépésből származó bizonytalanságot legkézzelfoghatóbban az ingatlan piac kezdte el beárazni, ami azonban előrevetíti az egész gazdaságra várható bizonytalansági kilátásokat is. Brit ingatlanpiaci befektetők az ügyvédi irodáktól újabban „Brexit záradékot” is kérnek az épp folyamatban lévő beruházási szerződésükbe, mely tartalmazza, hogy egy esetleges brit távozás esetén visszaléphessenek a befektetéstől.²⁷ A Nabarro ügyvédi iroda közlése szerint a befektetők kétharmada pesszimistán kezeli a Brexitet, és az azt követő ingatlanpiaci kilátásokat, így biztosra vehető, hogy a kilépés után csökkeni fog a most realizált befektetések értéke. George Osborne pénzügyminiszter szerint a lakáspiaci árak a Brexit miatt akár 10-18 %-kal is eshetnek, ugyanis a befektetők nem szívesen adják pénzüket olyan befektetéshez, melynek megtérülése a jelenlegi környezetben kiszámíthatatlan. A várakozások a jelzáloghitelek drágulását vetítik előre, mely rövidtávon egy jelentős ingatlanpiaci válságot idézhet elő a szigetországban.²⁸

²² http://abonnes.lemonde.fr/economie/article/2016/05/17/face-au-brexit-la-city-retient-son-souffle_4920526_3234.html

²³ <http://premium.lefigaro.fr/sciences/2016/05/18/01008-20160518ARTFIG00308-la-science-britannique-s-inquiete-d-un-brexit.php>

²⁴ <http://www.economist.com/news/britain/21699504-most-scientists-want-stay-eu-european-experiment>

²⁵ <http://www.thetimes.co.uk/tto/opinion/letters/article4709281.ece>

²⁶ <http://premium.lefigaro.fr/sciences/2016/05/18/01008-20160518ARTFIG00308-la-science-britannique-s-inquiete-d-un-brexit.php>

²⁷ <https://www.theguardian.com/money/2016/may/20/property-market-brexit-clause-buyers-scrap-deals>

²⁸ <http://premium.lefigaro.fr/conjoncture/2016/06/06/20002-20160606ARTFIG00361-des-clauses-brexit-dans-l-immobilier-a-londres.php>

Az Európai Unió és a Brexit, a tárgyalások lehetséges irányvonalai

Az Európai Unió mindenképp szeretné elkerülni a britek kilépését a közösségből, azonban a véleménynyilvánítás az uniós tisztségviselők részéről korlátozott. Ezt a szabályozást többen is nehezményezik az Európai Parlamentben, derül ki a Le Point összeállításából.²⁹ Ennek értelmében tilos a Brexittel kapcsolatos vitát kezdeményezni, sajtószereplést vállalni, így egyelőre nem lehet tudni, mire készül az Unió, ha a Brexit valósággá válik.

Egyedül Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke fejtette ki röviden a véleményét egy, a Le Monde-nak adott interjújában. Egy esetleges brit kilépés esetén az Egyesült Királyságot úgy fogják kezelni, mint egy harmadik országot, s az is biztos, hogy a „dezertőroket” nem fogják tárt karokkal fogadni. *„Ha a britek kilépnek az Európai Unióból, akkor az összes velejáró következménnyel is számolniuk kell. Nem szeretnék senkit fenyegetni, de az Unió kapcsolata a britekkel értelemszerűen nem lesz már olyan mint eddig volt”.*³⁰

Ha britek a kilépés mellett teszik le a voksukat, akkor egy nagy lépést tesznek a bizonytalanságba, jegyzi meg a brit The Economist, ugyanis ez idáig az Európai Gazdasági Közösség illetve az Európai Unió történetében még nem volt példa arra, hogy egy ilyen jelentős gazdaság kilépjen az egységes Európából. Eddig csupán az 50 ezer fős Grönland kérte kilépését 1982-ben, de ezt messze nem lehet precedensnek tekinteni, ugyanis a terület mind lakosságában, mind gazdasági jelentőségét tekintve messze elmarad az Egyesült Királyságtól. A jelen szabályok szerint, ha a britek kilépnek, akkor a Lisszaboni Szerződés 50. cikkelye fog életbe lépni, amely kétéves menetrendet határoz meg a kilépési tárgyalásoknak, ennek keretében a 27 maradó tagállam együttesen dönti el, hogy milyen feltételekkel szeretne továbbra is együttműködni az Egyesült Királysággal. Eközben párhuzamosan zajlanának az új kereskedelmi kapcsolatokról szóló megállapodások tárgyalásai is.

Az Egyesült Királyság kilépésének feltételeit a 27 maradó tagállamnak egyhangúan kell megszavaznia, mely döntést később az Európai Parlamentnek is ratifikálnia kell. Ha nem sikerül megegyezésre jutni a feleknek két éven belül, akkor a tárgyalások meghosszabbíthatóak (ha a 27 tagállam ezt együttesen megszavazza). Ha ezt követően sem sikerül közös nevezőre jutni, akkor az Egyesült Királyság megállapodás nélkül hagyhatja el az uniót.

Jól látható, hogy a Lisszaboni Szerződés 50. cikkelye szerint az Európai Unió jelentős előnyt élvez majd a tárgyalások során. A jelenlegi állás szerint az unió egyáltalán nem lesz nagylelkű a kilépés során a britekkel, ugyanis mindenképp meg akarja előzni a dominóhatást, azaz, hogy más uniós tagországok is kedvet kapjanak a kilépéshez.

Az egyetlen legális út tehát a Lisszaboni Szerződés 50. cikkelye, amely azonban hosszantartó tárgyalássorozatok kezdetét jelentené. Emellett az új kereskedelmi kapcsolatok szabályozórendszerét is ki kell majd alakítani, mely szintén több évet is igénybe vehet, ha az Európai Unió és Kanada között 7 év alatt létrejött – igaz még nem ratifikált – kereskedelmi szerződésből indulunk ki.

²⁹ Le Point 2016. május 5. 40. oldal

<http://boutique.lepoint.fr/brexit-l-europe-sans-les-anglais--862>

³⁰ http://abonnes.lemonde.fr/europe/article/2016/05/20/la-france-a-une-idee-de-l-europe-a-defendre_4922934_3214.html

Egyes elméletek szerint az Egyesült Királyság akár hátat is fordíthat az uniónak, s semmibe veheti a Lisszaboni Szerződést, mely az Egyesült Királyság Európai Bíróságon való felelősségre vonását eredményezné, hiszen az Egyesült Királyság így több nemzetközi és európai jogszabályt is megszegne, nem beszélve arról, hogy a két fél között rendkívüli módon elhidegülne a viszony.³¹

Az Egyesült Királyság egysége a Brexit után – Széteshet a királyság?

Ha az Egyesült Királyság kilép az Európai Unióból, még az is kérdés, hogy pontosan mely területek képviselőivel kell tárgyalniuk az uniós vezetőknek: az Egyesült Királysággal, Nagy-Britanniával - mely megnevezés nem tartalmazza Észak-Írországot - vagy csak Angliával? Egy esetleges kilépés ugyanis előrevetíthet regionális függetlenségi népszavazásokat Skóciában és Észak-Írországon is.

A skótok számára Brüsszel fontos hatalmi ellensúlyt jelent Londonnal szemben, s jelenleg a skót törvényhozásban jelenlévő öt párt mindegyike támogatja a britek uniós tagságát. Ráadásul a közvélemény-kutatások során megkérdezettek 76 %-a továbbra is az unió tagja szeretne maradni. A skótok döntése a jelenlegi felmérések szerint meghatározó lehet, vagyis, ha június 23-án a skótok nagy arányban állnak ki az egységes Európa mellett, akkor az az angol függetlenségi törekvések kudarcát jelentheti. Az Egyesült Királyság esetleges távozása az Európai Unióból segíthetné a skótok függetlenségi törekvéseit, figyelmeztetett Nicola Sturgeon, a Skót Nemzeti Párt (SNP) vezetője. Egy esetleges Brexit után az SNP nem tart elképzelhetetlennek egy újabb függetlenségi népszavazást.

Az esetleges Brexit hatását leggyorsabban Észak-Írország érezné meg, ahol a mezőgazdaság jelentős szerepet tölt be a gazdaságban, s így meglehetősen kiszolgáltatott az Európai Uniótól érkező mezőgazdasági szubvencióknak. Ráadásul az észak-írországi export 34 %-a Írországba irányul, így ha az Egyesült Királyság csak kedvezőtlen kereskedelmi megállapodást tud kötni az Európai Unióval a kilépést követően - mely tartalmazná a vámtarifák visszaállítását és a szigorúbb határellenőrzéseket - akkor az jelentősen visszavetné az északír gazdaság fejlődését. Az esetleges kilépéssel – s az azt követő gazdasági recesszióval - akár destabilizálódhat is az északír térség, igaz terrorcselekményektől talán már nem kell tartani, de a most elért status quo – mely részben az Európai Uniónak is köszönhető – felborulhat, s jelentősen megerősödhetnek a nemzeti pártok, akik egy, az Egyesült Királyságtól való elszakadást célzó népszavazástól sem riadnának vissza.

John Curtice, a Strathclyde Egyetem professzora megjegyzi, hogy a legabszurdabb eredmény az lenne, ha a Brexit népszavazás elbukna a skót, wales-i és északír szavazóknak köszönhetően, miközben az angolok a kilépés mellett tennék le a voksukat. Véleménye szerint ez az angol nacionalizmust jelentősen felszítaná, mely talán az egyik legnagyobb kihívás lenne a britek számára.³²

³¹ <http://www.economist.com/news/britain/21699969-there-some-dispute-over-mechanics-how-leave-eu-if-it-were-done>

³² <http://www.economist.com/news/britain/21699972-brexit-could-lead-second-scottish-independence-referendum-place-fret-about-most>